NORAKSTS

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420358314
AA43-0468-16/5

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2016.gada 25.februārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnesis referents V.Poķis,
tiesneses M.Osmane un A.Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 7.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2014.gada 27.maijā pieteicējs /pers. A/ vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra vai atbildētāja) Madonas reģionālajā nodaļā ar iesniegumu par vecuma pensijas pēc atvieglotiem noteikumiem piešķiršanai no 2014.gada 7.janvāra.

Ar aģentūras Madonas reģionālās nodaļas 2014.gada 30.maija lēmumu Nr.14/1274546 (turpmāk – sākotnējais lēmums) pieteicējam atteiks piešķirt valsts vecuma pensiju par darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos, jo nav sasniegts pensijas vecums.

[2] Izskatījusi pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, aģentūra ar 2014.gada 31.jūlija lēmumu Nr.11-6/5068 (turpmāk – lēmums) atstāja negrozītu sākotnējo lēmumu.

Lēmumā norādīts, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 11.punkts atļauj piemērot Ražotņu, nozaru, cehu, profesiju un amatu sarakstus Nr.1 un Nr.2, kas apstiprināti ar PSRS Ministru Padomes 1956.gada 22.augusta lēmumu Nr.1173 (turpmāk – 1. un 2.saraksts), un paredzēja tiesības uz vecuma pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem par darbu sevišķi kaitīgos un sevišķi smagos darba apstākļos vai kaitīgos un smagos darba apstākļos. 2014.gadā vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem pēc 2.saraksta var piešķirt vīriešiem, kuri ir sasnieguši 60 gadu un 3 mēnešu vecumu, ja viņi ir nostrādājuši līdz 1996.gada 1.janvārim darbos, kuri paredzēti 2.sarakstā, ne mazāk kā 6 gadus un 3 mēnešus ar kopējo apdrošināšanas stāžu ne mazāku par 25 gadiem.

Pieteicējs 2014.gada 7.janvārī ir sasniedzis 57 gadu vecumu. Pieteicēja kopējais apdrošināšanas stāžs ir lielāks par 25 gadiem un viņa speciālais apdrošināšanas stāžs, kas dod tiesības uz vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem pēc 2.saraksta, ir lielāks par 6 gadiem un 3 mēnešiem (t.i., 15 gadi, 6 mēneši un 14 dienas). Pieteicējam nevar piešķirt vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem pēc 2.saraksta saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu: 1) 10. un 60.punktu, jo viņš nav sasniedzis vecumu, kas nepieciešams, lai piešķirtu vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem; 2) 48.punktu, jo, pamatojoties uz šo normu, vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem piešķīra līdz 2011.gada 31.decembrim. Fakts, ka pieteicējs ir nostrādājis darbos ar kaitīgiem un smagiem darba apstākļiem divas reizes vairāk nekā nepieciešams, nedod tiesības aģentūrai piešķirt viņam pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem pirms likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 60.punktā noteiktā vecuma, jo likuma normas to neparedz.

[3] 2014.gada 1.septembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirta vecuma pensija pēc atvieglotiem noteikumiem kā personai, kura strādājusi darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos.

Pieteikumā norādīts, ka pieteicēja darba stāžu apliecina ieraksts darba grāmatiņā MT-I Nr.0162112, ka kaitīgos un smagos darba apstākļos Madonas 6.ceļu būvniecības rajonā (vēlāk Valsts ceļu būvuzņēmumā „Madona") par meistaru pieteicējs ir strādājis no 1980.gada 18.jūnija līdz 1995.gada 31.decembrim. Tātad pieteicēja darba stāžs kaitīgos un smagos vai sevišķi kaitīgos un sevišķi smagos darba apstākļos ir vairāk kā 15 gadi, t.i., divas reizes vairāk nekā likumā noteiktais

minimālais darba stāžs – 6 gadi un 3 mēneši. Pieteicējs bija paļāvies uz likumu, kas paredzēja, ka sakarā ar smagu un kaitīgu darbu viņam būs iespēja doties priekšlaicīgā pensijā 55 gadu vecumā. Pensijas vecuma pagarināšana saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām" nevar būt piemērojama personām, kuru darba stāžs jau ir sasniegts tādā apmērā, kā to paredzējis likums līdz tā grozījumiem.

[4] Atbildētāja rakstveida paskaidrojuma pieteicēja pieteikumu neatzīst un papildus lēmumā minētajam norāda, ka Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) tiesa savos nolēmumos vairākkārt ir vērtējusi tādu normu atbilstību Satversmei, kuras attiecas uz sociālajām tiesībām, un atzinusi, ka sociālās un ekonomiskās aizsardzības sistēma (pabalstu veidi un apmēri), kā arī tās uzturēšana ir pašas valsts ziņā. Šī sistēma ir atkarīga no valsts ekonomiskās situācijas un pieejamajiem resursiem. Satversmes tiesa 2004.gada 25.oktobra spriedumā lietā Nr.2004-03-01 norādīja, ka tiesiskās paļāvības princips noteic to, ka indivīda reiz iegūtās tiesības nevar pastāvēt neierobežoti ilgi. Proti, šis princips nedod pamatu ticēt, ka reiz noteiktā tiesiskā situācija nekad nemainīsies. Būtiski ir tas, ka tiesiskās paļāvības princips nodrošina indivīdam tiesisko aizsardzību tikai noteiktajā periodā.

Saskaņā ar tiesisko regulējumu vecuma pensija nav vienīgais sociālais nodrošinājums. Ja darbspējīgā vecumā funkcionēšanas ierobežojuma rezultātā zaudētas vai ierobežotas vispārējās spējas strādāt, ir paredzēts piešķir invaliditātes pensiju vai apdrošināšanas atlīdzību arodslimības gadījumā.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 7.novembra spriedumu pieteicēja pieteikums noraidīts.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] No likuma „Par valsts pensijām" 11.panta pirmās daļas (*likuma redakcijā, kas spēkā no 2012.gada 18.jūlija*), minētā likuma pārejas noteikumu 8., 8.[1], 48. un 60.punkta secināms, ka vecums, kas personai jāsasniedz, lai tā varētu saņemt vecuma pensiju, pakāpeniski pieaug un 2025.gada 1.janvārī sasniedz 65 gadus. Tomēr laika posmā no 2007.gada 1.janvāra līdz 2011.gada 31.decembrim personām, kuru kopējais apdrošināšanas stāžs nebija mazāks par 25 gadiem, no kuriem līdz 1995.gada 31.decembrim vismaz trešā daļa nostrādāta kaitīgos un smagos vai sevišķi kaitīgos un sevišķi smagos darba apstākļos saskaņā ar pārejas noteikumu 11.punktā ietvertajiem sarakstiem, bija tiesības vecuma pensiju pieprasīt piecus gadus pirms vispārējā vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanas. Savukārt no 2012.gada 1.janvāra vīriešiem, kuru kopējais apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 25 gadiem, no kuriem līdz 1995.gada 31.decembrim vismaz ceturtā daļa nostrādāta kaitīgos un smagos darba apstākļos, ir tiesības vecuma pensiju pieprasīt divus gadus pirms vispārējā vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanas.

[5.2] Tiesības saņemt vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem kā personai, kura strādājusi darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos, rodas ar to brīdi, kad izpildās visi tās saņemšanas nosacījumi, proti: 1) pieteicējs sasniedzis 60 gadu un 3 mēnešu (62 gadi un 3 mēneši – 2 gadi) vecumu; 2) pieteicēja apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 25 gadiem; 3) vismaz ceturto daļu (6 gadus un 3 mēnešus) no pieteicēja apdrošināšanas stāža veido darbs kaitīgos un smagos darba apstākļos, kas nostrādāts līdz 1995.gada 31.decembrim.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 25 gadiem, no kuriem 15 gadus, 6 mēnešus un 14 dienas viņš strādājis kaitīgos un smagos darba apstākļos. Tomēr pieteicējam nav tiesību saņemt vecuma pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem kā personai, kura strādājusi darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos, jo 2014.gada 7.janvārī viņš sasniedzis 57 gadu vecumu, bet vecuma pensijas pēc atvieglotiem noteikumiem saņemšanai nepieciešamais vecums ir 60 gadi un 3 mēneši.

Apstāklis, ka viena nosacījuma minimālais laika perioda slieksnis tiek pārsniegts vairāk nekā divas reizes (pieteicēja norāde uz viņa 15 gadu darba stāžu kaitīgos un smagos darba apstākļos), nekādā veidā neietekmē citus nosacījumus.

[5.3] Pretēji pieteikumā minētajam, ka pieteicējs paļāvās uz to, ka viņam būs iespēja doties priekšlaicīgā pensijā 55 gadu vecumā, tiesa pieteicēja gadījumā nekonstatēja tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu. Atsaukusies uz Satversmes tiesas 2004.gada 25.oktobra sprieduma lietā Nr.2004-03-01 8.punktu un 9.2.apakšpunktu, tiesa norādīja, ka pieteicējs nebija ieguvis tiesības uz priekšlaicīgu pensionēšanos, līdz ar to viņam nebija arī uz ko paļauties. Turklāt valsts jau 1996.gada 1.janvārī, kad spēkā stājās likums „Par valsts pensijām", ir skaidri noteikusi virzību uz pakāpenisku pensionēšanās vecuma palielināšanu (likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 8.punkts), pakāpeniski palielinot arī vecumu, kuru nepieciešams sasniegt, lai pensionētos priekšlaicīgi.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 7.novembra spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kas pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa ir nepareizi piemērojusi materiālo tiesību normas, tās nepareizi attiecinot uz lietā konstatējamiem apstākļiem. Tiesa nepareizi iztulkoja materiālo tiesību normas un pieļāva procesuālo tiesību normu pārkāpumu, kas noveda pie lietas nepareizas un nelikumīgas izspriešanas.

[6.2] Tiesa ir nepareizi piemērojusi likuma „Par valsts pensijām" 11.pantu, kā arī minētā likuma pārejas noteikumu 48.punktu. Tā kā pieteicēja apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 25 gadiem un vismaz ceturto daļu (6 gadus un 3 mēnešus) no pieteicēja apdrošināšanas stāža veido darbs kaitīgos un smagos darba apstākļos, kas nostrādāts līdz 1995.gada 31.decembrim, atbildētājai bija pienākums izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirta vecuma pensija pēc atvieglotiem noteikumiem kā personai, kura strādājusi darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos.

[6.3] Tiesa nepareizi interpretēja un piemēroja Satversmes tiesas 2004.gada 25.oktobra spriedumā lietā Nr.2004-03-01 norādīto, jo atbilstoši Administratīvā procesa likuma 10.pantā norādītajam privātpersona var paļauties, ka iestādes rīcība ir

tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

[7] Atbildētāja rakstveida paskaidrojumā apelācijas instances tiesai norāda, ka pieteicēja apelācijas sūdzību neatzīst un uzskata, ka tiesa, izskatot lietu, ir izvērtējusi visus lietas apstākļus un nav pārkāpusi ne materiālās, ne procesuālās tiesību normas. Iestāde atkārtoti uzsver, ka saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām" no 2014.gada 1.janvāra nepieciešamais vecums personai, kurai ir tiesības pieprasīt vecuma pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem, ir 60 gadi un 3 mēneši, un pieteicējs nav sasniedzis minēto vecumu.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[9] Novērtējusi lietā esošos pierādījumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja pieteikums nav pamatots un tādēļ ir noraidāms.

[10] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa noteic, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šajā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu kopsakarā ar procesa dalībnieku sniegtajiem paskaidrojumiem un pieteikumā un apelācijas sūdzībā ietvertajiem argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances spriedums ir pamatots. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, kas norādīta šā sprieduma [5.1]-[5.3] punktā un atkārtoti Administratīvā procesa likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus nenorāda.

Vērtējot apelācijas sūdzības argumentāciju, apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[11] Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 48. un 60.punkta teksts skaidri un nepārprotami noteic, ka līdz 2011.gada 31.decembrim personām, kurām ir darba stāžs kaitīgos un smagos darba apstākļos var pieprasīt pensiju piecus gadus pirms likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktā vecuma sasniegšanas (ievērojot šo pārejas noteikumu 8.punktu), savukārt turpmāk var pieprasīt tikai divus gadus pirms iepriekš minētā vecuma sasniegšanas. Līdz ar to tiesību normas saturs ir skaidrs un neprasa paplašinātu interpretāciju.

Pieteicēja apsvērumi, ka viņam būtu piešķirama pensija, neievērojot iepriekš minētās tiesību normas, balstās uz apsvērumu, ka pieteicējs ir nostrādājis noteiktu periodu smagos un kaitīgos darba apstākļos pirms šobrīd spēkā esošo tiesību normu spēkā stāšanās.

Valstij ir plaša rīcības brīvība, nosakot pensiju sistēmu un izmaksu kritērijus. Tādējādi valstij ir arī tiesības mainīt iepriekš pastāvošo pensionēšanās sistēmu, tai skaitā ierobežot noteikta apjoma tiesību piešķiršanu turpmākajos periodos (pensionēšanās vecuma paaugstināšana, priekšlaicīgas pensionēšanās tiesību ierobežošana u.c.).

Jau kopš 1996.gada 1.janvāra netiek atsevišķi uzskaitīti darba periodi pēc tā, kādi ir bijuši darba apstākļi. Tātad jau aptuveni 20 gadus ir izmainījusies pensionēšanās sistēma, neparedzot speciālo darba stāžu izmantošanu kā pamatu priekšlaicīgai vecuma pensijas saņemšanai. Ņemot vērā tiesiskās stabilitātes principu, likumā „Par valsts pensijām" ir iestrādāti pārejas periodi, kuri paredz saglabāt personām tiesības pensionēties priekšlaicīgi, bet priekšlaicīgās pensionēšanās vecums paaugstinās, ņemot vērā to, ka ir pieaudzis tiesību normās noteiktais vispārējais pensionēšanās vecums. Pieteicējam saglabājas tiesības pensionēties priekšlaicīgi atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 60.punktam. Apgabaltiesas vērtējumā konkrētajā situācijā nav pārkāpts tiesiskās stabilitātes princips.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Spriedumu viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

V.Poķis

Tiesnesis referents *(paraksts)*

M.Osmane

Tiesneses *(paraksts)*

A.Šteinberga

(paraksts)

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis V.Poķis
Rīgā 2016.gada 25.februārī